

РОЛЬ ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ У ФОРМУВАННІ ЮРИДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Запорізька державна інженерна академія, кафедра українознавства

Латинська мова (Lingua Latina) – однією з найстародавніших мов індоєвропейської групи, яка після падіння Риму втратила свою розмовну функцію та стала «мертвою» мовою. Проте, вона і наразі має широке поширення, це обумовлено її лексичним багатством, здатним охопити всі сфери людського життя, і граматичною стрункістю, стислістю і точністю виразів. На латині говорили римські юристи, а як відомо правова система більшості європейських країн ґрунтуються на Римському праві і тому латинська мова в юриспруденції посідає почесне місце. В сучасному світі вона виступає мовою науки, юриспруденції, дипломатії, освіти, а також є офіційною мовою Ватикану та Католицької церкви. Латинська термінологія активно використовується біологами, палеонтологами та іншими вченими для назви видів і препаратів.

Разом із принципами Римського права до нашого часу дійшла безліч латинських фразеологізмів та сентенцій юридичного змісту, які не потребують перекладу навіть зараз, коли латини як мови живого спілкування не існує, як було зазначено вище, вже півтора тисячоліття. На ґрунті римського права склалися численні поняття цивільного права (Наприклад: *Aequitas* - справедливість, *creditor*, *credo*, *defacto*, *dejure*. *Dominium* та ін.)

Численні латинські прислів'я, афоризми та терміни увійшли у вжиток в сучасних мовах у вигляді мовних кальок або прямих запозичень із збереженням латинської графіки серед яких: «*Duralex, sedlex!*» - «Закон є закон!», «*Festinalente!*» - «Поспішай повільно!», «*Fide, sed cui, vide*» - «Довіряй, але дивись кому», «*Alterego*» - «Друге «я», «*Cogito, ergo sum* (Carthesius)» - «Я мислю, отже існую», «*Consuetudo est altera natura*» - «Звичка це друга натура», «*Cuius periculum, eius commodum*» - «Чий ризик, того й вигода», «*Errare humanum est* (Cicero)» - «Людині властиво помилятися». Найвідоміше у сучасній юриспруденції є «*Ignorantia non est argumentum* (Spinoza)» - «Незнання законів - не є доказом», або в нашому трактаті: «Незнання законів, не звільняє від відповідальності». У якійсь мірі вони стали загальноприйнятими юридичними поняттями. А найвідомішою крилатою фразою на латині вважається – «*Veni, vidi, vici*», що означає «Прийшов, побачив, переміг». Її сказав відомий Римський імператор Гай Юлій Цезар.

Більшість римських юридичних термінів дійшло до наших днів, ставши надбанням багатьох сучасних законодавчих систем. Латинізми прийшли в різні мови не тільки при безпосередньому контакті з самою латиною (наприклад, через навчальні заклади), але і при посередництві інших мов. Латина була мовою юриспруденції навіть у тих країнах, де вже в Середні століття здійснився перехід законодавства на національні мови (як наприклад, у Франції), вивчення римського права і рецепції з нього було найважливішою складовою частиною юриспруденції. Звідси широке проникнення латинської лексики в Новоевропейські мови, перш за все в якості наукової, богословської, юридичної і взагалі абстрактної термінології. Латинська лексика є міжнародною, тому що вся наукова і технічна термінологія побудована на базі латинської та грецької мов.

У наш час знання латинської мови потрібне спеціалістам різних галузей науки, оскільки соціально-політичні, філологічні, математичні, технічні, медичні, юридичні та інші наукові терміни походять переважно з латинської мови. У наші дні латинська мова — це своєрідний будівельний матеріал, з якого творяться нові терміни. Адже жодна галузь науки не може обійтися без знання основ термінології, яка формується на базі латинської мови.